

הַמְקַלֵּל. עַל דָּא פְּתִיב וְעַל כֵּךְ כְּתוּב, אִישׁ אָמוּ וְאָבִיו תִּירָאוּ
 דְּהֵינּוּ, דְּחִילוּ דְּאִימָא אַקְרִים לְאַפָּא שֶׁהַקְדִּימָה הַתּוֹרָה אֶת יִרְאַת הָאֵם
 לִירְאַת הָאָב כִּי סוּד הִירָאָה הוּא בַּמַּלְכוּת הַנִּקְרָאת אִם כִּי בַּה תְּלוּי הֵיִיסוּרִים וְהַעוֹנֵשׁ.
 וְזָפְאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְּאֶתִי וְאִשְׁרֵיהֶם
 אֵלוּ יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

המקלל אלוהיו בסתם עונשו כרת

וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִקְלַל
 אֱלֹהָיו וְנִשְׂא חֲטָאוֹ. (וּיקרא כ"ד) רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הָא
 אוֹקְמוּהִי רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שֶׁפְּסוּק זֶה כָּבַר בִּיאֲרוּהוּ הַחֲבֵרִים [מט]. אֲבָל כִּי
 יִקְלַל אֱלֹהָיו סָתִים אֲבָל עֲבָשׁוּ נִבְאָרוּ בְּאוֹפֵן זֶה כִּי הֵאִיסוּר שֶׁל מִשְׁכַּח כִּי יִקְלַל
 אֱלֹהָיו הוּא כְּאִשֶּׁר הוּא מְקַלֵּל בְּסַתֵּם. וּבְגִיִן דְּאָמַר אֱלֹהָיו סָתֵם, לְכַד
 וְנִשְׂא חֲטָאוֹ וּבְגַלְל שֶׁהוּא מְקַלֵּל אֶת אֱלֹהָיו בְּסַתֵּם אִזְ לְכַן כְּתוּב רַק וְנִשְׂא חֲטָאוֹ כִּי
 עוֹנֵשׁוּ כְּרַת וְאִין בִּי"ד מִעֲנִישִׁים אוֹתוֹ. דְּהָא לָא יִדְעִינָן מָאֵן הוּא
 אֱלֹהָיו, מָאֵן דְּחֵלָא דִּילֵיהּ, אִי אַחַד מִן הַשָּׁרִים, אוֹ חַד
 מִן כְּכַבְיָא, אוֹ חַד מִדְּבְרֵי עֲלְמָא מֵאַחַר שְׁאִין אֲנִי יוֹדְעִים מִי הוּא

אור הרשב"י

מנין לרבות כל הכינויים, תלמוד לומר כי יקלל
 אלהיו דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים על שם
 המיוחד במיתה, ועל שאר כל הכינויים באזהרה.

[טז] כדאיתא בספרא פרשת אמור פרשה יד
 פרק יט אות ה' כי יקלל אלהיו מה תלמוד לומר
 לפי שנאמר ונוקב שם ה' מות יומת, שיכול אין
 לי חייבים מיתה אלא על שם המיוחד במיתה

הלימוד היומני

לע"נ אליהו בן דחיל ז"ל

אלהיו שהוא קילל ומי הוא יראתו האם הוא אחד מהשרים של מעלה או אחד מהכוכבים או אחד מהמלאכים שהם מנהיגי העולם, כגון מלאך מטטרו"ן שע"י מנהיג הקב"ה את עולמו בימות החול, ומאחר שאין אנו יודעים את מי הוא קילל אין ב"ד מחייבים אותו, ואפילו שעבודה לאחד מאלו הוא עבודה זרה מכל מקום מאחר שלא התרו בו על עוון עבודה זרה אין מחייבים אותו בב"ד ולכן עונשו בכרת.

המזכיר שם אלוהיו חוששים שמא מינות נזרקה בו

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִי צְדִיק גָּמוּר הוּא, לָא יתְעַר מְלָה (ס"א מְלָה)
חִילִיהוּן אמר רבי יוסי גם אם הוא צדיק גמור מכל מקום לא היה לו להזכיר את הכוחות הנזכרים בשם אלהים (רמ"ק), **וְכִיּוֹן דְּאִתְעַר מְלָה דְּא, חִיִּישִׁינן מִיִּנּוֹת אֲזַדְרִיקַת בֵּיהּ** ומכיון שהוא התערר לומר דבר כזה אז אנו חוששים שמא מינות נזרקה בו, **וְלֹא יְמוֹת** (ס"א אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲפִילוּ צְדִיק גָּמוּר לֹא יְמוֹת) **עַל דְּא, בְּגִין דְּאִיהוּ מְלָה סְתִים** ולכן הוא לא ימות על זה כי דנים אותו לזכות מאחר שהוא דבר סתום ולא מבואר מי הם אלהיו שהוא קילל אבל מכל מקום נרחיק אותו כדין מין גמור וכופר (אור החמה בשם מהרח"ו).

המזכיר שם אלהים דנים אותו לכף זכות

רַבִּי יְהוֹדָה אָמַר, דְּאִין לִיהּ לְטָב בְּהָא רבי יהודה אומר שדנים אותו לכף זכות בזה, **דְּאִי אָמַר אֱלֹהֵי, יְכִיל לְמַטְעַן אֱלֹהֵי**

דְּהוּהָ עַד הַשְּׁתָּא, דְּאִתְּמַשְׁכְּנָא אֶבְתְּרִיהּ בְּלִבָּאִי,
 וְהַשְּׁתָּא אֶתְדַרְנָא לְקַבְּלָא מְהֵימְנוּתָא עֲלָתָהּ כִּי אִם הוּא אֹמֵר
 אֱלֹהֵי אִז הוּא יְכוּל לְטַעוֹן שְׁכוּונְתוֹ הִיתָה עַל אֱלֹהֵי שְׁהִי לֹו עַד עַכְשֵׁי שְׁהוּא הִיָּה נִמְשָׁךְ
 אַחֲרֵי בִלְבוֹ אֹלָם עַכְשֵׁי הוּא חוֹזֵר בְּתוֹבָה שְׁלִימָה וּמִקְבֵּל עֲלֵי אֵת הָאֲמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה שֶׁל
 הַקַּב"ה וּמַחֲמַת כֶּךָ הוּא קִילֵל אֵת אֱלֹהֵי הָרַאשׁוֹנִים. אֲבָל אֵי אָמַר יְהוָה
 אֱלֹהִים, אִז יְהוָה, וְנִקְיֵב לִיָּה בְּשֵׁמָא, הָאִי לִית לִיָּה
 לְמַטְעָן בְּהָאִי אֲבָל אִם הֵהוּא אֹמֵר 'יְהוָה אֱלֹהֵי' אוּ 'יְהוָה' וְהוּא מִפְרַשׁ אוֹתוֹ
 בְּשֵׁמוֹ אִז הוּא לֹא יְכוּל לְטַעוֹן בְּזֵה כּוֹלָם, בְּגִין דְּדָא הוּא מְהֵימְנוּתָא
 דְּכֻלָּא, וְכֻלָּא אֵת וְאֵת דְּשֵׁמָא קְדִישָׁא דָּא, סְלִקָּא לְשֵׁמָא
 שְׁלִימָא כִּי זֶה הַשֵּׁם הוּא הָאֲמוּנָה שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל וְכֻלָּא אֵת וְאֵת שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה
 הִיא עוֹלָה לְשֵׁם שְׁלָם כִּי הָאֵת 'י' הוּא שֵׁם ע"ב וְאֵת 'ה' הִיא שְׁלָם וְאֵת 'ו' הוּא
 שֵׁם מ"ה וְאֵת 'ה' אַחֲרוֹנָה הִיא שֵׁם ב"ן. (ס"א לְשִׁבְחָא).

הַאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי הִיָּה בַּעֲלָה שֶׁל שְׁלוֹמִית בֵּת דְּבָרִי אוּ שְׁהִיָּה בְּנָה

דְּבָר אַחֲרֵי פִירוּשׁ אַחֲרֵי עַל מִש"כ, וְיִקְוֵב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית
 אֵת הַשֵּׁם וְיִקְלָל. רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יִצְחָק אֹמֵר שִׁמְש"כ,
 וְיִקְוֵב בֶּן הָאִשָּׁה קֶשֶׁה, אֲמַאי לְמָה הַזְכִּיר הַפְּסוּק אֵת אִמּוֹ וְלֹא אֵת אֲבִיו.
 אֲלָא בְּמָה דְּאִוְקְמוּהִי אֲלָא הוּא כְּמוֹ שֶׁלְּמַדְנֵנוּ כִּי הוּא הִיָּה רַק בֶּן אִשָּׁה יִשְׂרָאֵלִית
 וְלֹא אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי כִּי אֲבִיו הִיָּה מִצְרִי. אֲבָל הָאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, בַּעֲלָה
 דְּשְׁלוֹמִית הוּא אֲבָל אֹמֵר רַבִּי יִצְחָק עֵתָה נִבְאָר כִּי הִיא הַיִּשְׂרָאֵלִית לֹא הִיָּה בְּנוֹ שֶׁל

בעלה של שלומית אלא הוא היה בעלה ועמו היה רב בן המצרי שנולד מאשתו הראשונה שלומית. **רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּרִיָּה דְּבַעְלָהּ דְּשְׁלוּמִית מֵאַנְתּוֹ אַחֲרָא הוּא** אבל רבי יהודה אומר כי הוא היה בנו של בעלה של שלומית שהיה רב עם בן אמו שלומית שהיא התעברה בו מהמצרי. **אָמַר רַבִּי יִצְחָק, נָצוּ בְּחֻדָּא, וְאָמַר לִיה מַלְּה מְאִימִיה, וְכִי אָבוּי הוּא דְאַתְקַטְל בְּשָׂמָא קַדִּישָׁא** ואמר רבי יצחק שהם רבו ביחד והבן הישראלי אמר לבן המצרי את דבר מעשה אמו וכי אביו המצרי נהרג על כך ע"י משה רבנו, **כְּמָה דְּאוּקְמוּהִי דְּכֻתִּיב** כמש"כ בפסוק (שמות ב) **הֲלֹהֲרִגְנִי אַתָּה אוֹמֵר** דהיינו, **דְּהָא בְּשָׂמָא קַדִּישָׁא, קָטִיל לִיה מוֹשֶׁה, וְעַל דָּא אוֹשִׁיט מַלְּה לְקַבְּלִיה** שמשה רבנו הרג את המצרי בשם המפורש [ג] ולכן השיב לו כנגדו בן המצרי בדברי קללה.

האב המצרי ובנו המקלל נפלו בידו של משה

וְדָא הוּא דְּכֻתִּיב וזהו מש"כ בפסוק, **וַיִּקּוֹב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיִּקְלַל וַיָּבִיאוּ אוֹתוֹ אֶל מוֹשֶׁה וקשה. אַמַּאי** למה הביאו את המקלל אל משה ולא אל אחד מהשופטים שהעמיד משה שהם שרי עשרות ושרי מאות וגו'. (ס"א לַגְּבִיָּה דְּמֹשֶׁה בְּגִין דְּקָטִיל לְאַבוּהִי

אור הרשב"י

[ג] ואיתא בשער רוח הקודש דף לד עמוד ב' הוה היו הגדולים מביטים בעיניהם ברשעים שבשם תכ"ה הכה משרע"ה את המצרי ובשם ועושים אותם גל של עצמות.

הלימוד היומי

לע"נ אליהו בן דחיל ז"ל